

Ändrade regler i medborgarskapslagen (SOU 2021:54)
(Ju2021/02593)

Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet har genom remiss anmodats att yttra sig i rubricerat ärende. Fakultetsnämnden får härmed lämna följande synpunkter.

I betänkandet diskuteras flera olika förslag och merparten av dem framstår som väl avvägda och rimliga att genomföra. Juridiska fakultetsnämnden har dock några invändningar och synpunkter på förslagen och utvecklar dessa i det följande.

I betänkandets görs ställningstagandet att inte införa ett automatiskt förvärv av svenskt medborgarskap för statslösa barn födda i Sverige. Motivering till detta ligger i linje med syftet bakom den nuvarande regleringen, att ge föräldrarna möjlighet att förvärva ett annat medborgarskap om så önskas. Förslaget förändrar inte det nuvarande rättsläget och fakultetsnämnden instämmer i betänkandets slutsats att det inte finns anledning att förändra regelverket i denna fråga.

Även i frågan om förändring av kraven på hemvist för den som fyllt 18 år men inte 21 år instämmer fakultetsnämnden i betänkandets slutsats att förändring bör ske för att säkerställa uppfyllandet av Sveriges internationella åtaganden.

Fakultetsnämndens största invändning gäller förslaget till förändring av nuvarande reglering innebärande att kraven på hederlig vandel som enligt gällande rätt endast omfattar dem som söker medborgarskap genom naturalisation enligt Medborgarskapslagen (MedbL) 11 § även, i modifierad form, ska omfatta den som söker medborgarskap genom anmälan.

Något bör här sägas om skillnaden mellan medborgarskap genom anmälan och genom naturalisation. Anmälan är ett förenklat förfarande som innebär att den som, oftast barn, uppfyller de kriterier som lagstiftningen slår fast ska ha rätt till svenskt medborgarskap. Kriterierna är formulerade på så sätt att det endast är en fråga om en formell prövning. Det är med andra ord ingen materiell prövning av rekvisit som sker utan endast att slå fast att vissa objektiva fakta föreligger, såsom att det finns permanent uppehållstillstånd eller att barnet har haft hemvist i Sverige under en viss tid. I kontrast till detta

2021-11-04

JURFAK 2021/52

innebär naturalisationsreglerna inte någon rätt till medborgarskap. Även om en sökande uppfyller alla kriterier i MedbL 11 § kan hen nekas medborgarskap.

Anmälningssärendena handlar med andra ord om att lagstiftaren har valt att reglera vissa situationer där en person, i huvudsak barn, ansetts ha en rätt till medborgarskap i Sverige. I betänkandet pekas också på flera av de skäl som ligger bakom denna reglering. För att nämna några exempel:

”en sådan ordning helt allmänt skulle förbättra villkoren för det enskilda barnets integration i det svenska samhället” (s 134)

”det [skulle] visa att det svenska samhället räknar med att barnen hör hit och att de betraktas som fullt ut tillhöriga den svenska samhällsgemenskapen” (s 134)

”ett svenskt medborgarskap [bidrar] till att integrera barnet och den unga vuxna i den svenska samhällsgemenskapen” (s 144)

Utöver detta har BRÅ tryckt på ”betydelsen av att förstärka känslan av anknytning till samhällskollektivet samt motarbeta känslor av utanförskap hos unga” (s 144). Allt detta sammantaget med den allmänna samhällsutvecklingen med ökat utanförskap talar för att den nuvarande regleringen är viktig och att det vore en olycklig utveckling att försvåra möjligheten för barn och unga vuxna att bli svensk medborgare. I sammanhanget bör det även lyftas fram att Barnkonventionen numera är svensk lagstiftning.

I betänkandet föreslås att det i MedbL införs krav på att den som söker medborgarskap genom anmälan även ska uppfylla krav om hederligandel, om än i en annan form än de krav som ställs i MedbL 11 §. Enligt betänkandets förslag ska det krävas att den sökande kan visa att hen inte är skäligen misstänkt eller dömd för allvarlig brottslighet, inte bedöms vara ett hot mot Sveriges säkerhet eller den allmänna säkerheten eller ha varit verksam i eller haft bestämmande inflytande över en terrororganisation. Förändringen föreslås införas dels i MedbL 7 och 10 §§ som reglerar barns rätt till medborgarskap, dels i MedbL 8-9 §§ som reglerar den som fyllt 18 men inte 21 men som haft hemvist i Sverige under en längre tid. Enligt förslaget ska förändringen i MedbL 7 och 10 §§ endast gälla barn som fyllt 15 år.

Juridiska fakultetsnämnden anser att det kan resas flera invändningar mot detta förslag. Inledningsvis kan det konstateras att förslaget går emot de värderingar och syften som ligger bakom de aktuella regleringarna nämligen att underlätta för barn att bli medborgare för att säkerställa att de får en stark samhällsgemenskap och därigenom lättare integreras i det svenska samhället. Det rådande regelverket anses även bidra till att motverka utanförskap.

2021-11-04

JURFAK 2021/52

Förslaget innebär även att det införs ett element av materiell prövning som anmälningsreglerna inte är avsedda att innehålla. Den föreslagna ändringen innebär att ansvarig myndighet behöver göra en materiell prövning av ärenden och inte bara en kontroll att de formella kriterierna är uppfyllda. Därigenom skulle reglernas rättsliga karaktär förändras.

Det saknas i betänkandet en tydlig analys av förslagen i förhållande till Barnkonventionen och då särskilt frågan om barnets bästa. Barnkonventionen är idag svensk lagstiftning och ska finnas med i bedömningen av alla åtgärder som rör barn.

Fakultetsnämnden ifrågasätter vidare varför även misstanke om brott ska ligga till grund för bedömningen. Förslaget innebär i sig en långtgående förändring av rätten till medborgarskap för barn och det framstår i det sammanhanget som oproportionerligt att även inkludera *misstanke* om brott.

Den motivering som verkar ligga bakom betänkandets förslag är att det vore ”stötande för den allmänna rättskänslan” att ett barn som misstänkts för allvarlig brottslighet skulle bli svensk medborgare. Det lämnas dock inget underlag för att denna uppfattning är korrekt.

Betänkandets förslag är att bedömningen av vad som utgör allvarlig brottslighet ska avgöras utifrån om maxstraffet för brottet är fängelse i 4 år eller mer. Det innebär att även brott med relativt lågt straffvärde som fängelse i 6 månader omfattas. Fakultetsnämnden ifrågasätter att det faktiska straffvärdet för den begångna gärningen inte tillmäts betydelse istället för brottets straffskala.

Sammanfattningsvis anser fakultetsnämnden att den modifierade varianten av krav på hederligandel inte bör införas i anmälningsärenden och särskilt inte för barn.

Förslag till yttrande i detta ärende har upprättats av universitetslektor Patrik Bremdal. Yttrandet har på delegation avgivits av Juridiska fakultetens dekanus, professor Anna Singer.

Anna Singer